

SOALAN-SOALAN LAZIM

1. Apakah itu gangguan dalam talian?

Secaranya umumnya, gangguan dalam talian boleh dijelaskan sebagai apa-apa perbuatan yang dijalankan secara berterusan melalui internet atau lain-lain bentuk peranti elektronik atau digital yang menyebabkan seseorang berasa takut, malu, terancam, terseksa, terhina, direndahkan atau berasa tidak selesa oleh tindakan tersebut sampai ke tahap dimana seseorang itu berasa di dalam persekitaran yang berbahaya.

2. Apakah contoh-contoh gangguan dalam talian?

Beberapa contoh gangguan dalam talian adalah menghendap (stalking), memberi ucapan benci, memeras ugut, memberi komen dengan niat untuk menimbulkan kemarahan pengguna lain (trolling), mencari dan menyebarkan maklumat sulit untuk memalukan atau menjatuhkan maruah seseorang (doxing), mengugut bunuh, mengugut rogol, menyebarkan gambar/video lucah bekas kekasih kerana berdendam (revenge porn), menghujani seseorang dengan sejumlah mesej yang besar secara berterusan, dan menghantar kandungan berbentuk seksual kepada seseorang yang tidak menginginkannya.

3. Adakah sexting atau menghantar gambar kemaluan satu bentuk gangguan dalam talian?

Ia bergantung dengan siapa anda sexting dan menghantar gambar-gambar tersebut. Jika ia untuk seseorang yang mengalu-alukannya, ia tidak dianggap sebagai gangguan. Gangguan biasanya didefinisikan sebagai suatu tindakan yang tidak diingini oleh si penerima.

Walau bagaimanapun, harus diingatkan bahawa apa sahaja gambar yang anda hantar melalui internet, tidak hanya diterima oleh penerima tetapi juga disimpan di dalam "awan" (cloud). Anda berhadapan dengan risiko gambar tersebut disalahgunakan.

4. Adakah saya mangsa gangguan dalam talian jika seseorang tidak bersetuju dengan komen saya di Facebook dan memanggil saya bodoh?

Ungkapan perbezaan pendapat atau kritikan tidak boleh dianggap sebagai gangguan. Tiada siapa yang boleh mengharap semua orang untuk bersetuju dengan mereka. Walau bagaimanapun, cara untuk tidak bersetuju atau mengkritik seseorang boleh menentukan sama ada anda hanya menyatakan pendapat yang berbeza atau mengganggu seseorang. Sebagai contoh, jika seseorang sengaja mengambil setiap peluang untuk tidak bersetuju dengan niat untuk menghina anda; berterusan memanggil anda dengan nama seperti bodoh, bahlul, dungu, dan lain-lain sehingga ke tahap dimana anda rasa direndahkan, anda mungkin menjadi mangsa gangguan dalam talian.

5. Bagaimanakah gangguan dalam talian yang berbeza daripada luar talian / gangguan fizikal?

- Pelaku boleh menyembunyikan nama ketika berada di dalam talian. Ini menjadikannya sukar, walaupun tidak mustahil, bagi pihak berkuasa untuk mengenal pasti siapa pelaku.
- Anonimiti bermakna pelaku boleh terlepas dengan mudah, tanpa tindakan atau akauntabiliti. Kebarangkalian untuk seseorang menjadi kejam kepada anda di alam nyata adalah kecil berbanding di atas talian.

- *Komen-komen yang mengganggu mempunyai potensi untuk tersebar luas, cepat dan kekal selama-lamanya dalam talian. Dengan gangguan fizikal, mangsa mampu untuk menjauhkan diri dari pelaku apabila meninggalkan tempat kejadian tetapi gangguan dalam talian melampaui ruang fizikal.*
- *Oleh kerana gangguan dalam talian boleh tersebar luas, cepat dan kekal selama-lamanya, ia bermakna orang lain (walaupun orang asing dari luar negara) boleh turut serta mengganggu tanpa tindakan atau akauntabiliti.*

6. Adakah terdapat perbezaan antara gangguan dalam talian dan buli dalam talian?

Buli dalam talian adalah satu bentuk gangguan dalam talian. Sesetengah sumber antarabangsa telah menakrifkan bahawa buli dalam talian sebagai gangguan yang dilakukan oleh kanak-kanak dan disasarkan kepada kanak-kanak. Jadi, umumnya tiada perbezaan kecuali usia pelaku dan mangsa.

7. Apakah itu jenayah siber?

Jenayah siber adalah mana-mana aktiviti jenayah yang berlaku di internet. Sebagai contoh, penggodaman, meminta pengguna memberi maklumat sulit seperti kata laluan atau butiran kad kredit dengan menyamar sebagai entiti yang boleh dipercayai (phishing), perjudian haram, menjual bahan haram di dalam talian, pornografi kanak-kanak, membina hubungan emosi untuk mendapatkan kepercayaan si mangsa (yang selalunya di bawah umur) supaya mudah untuk si pelaku mengeksploitasi dan mendera mangsa secara seksual di kemudian hari (sexual grooming), penipuan wang (scamming), menghendap (stalking), ancaman bunuh, dan lain-lain. Jadi, gangguan dalam talian adalah sejenis jenayah siber tetapi tidak semua jenayah siber merupakan gangguan dalam talian.

8. Apakah undang-undang yang mengawal talian gangguan di Malaysia?

Pada masa ini terdapat dua undang-undang utama yang mengawal tingkah laku dalam talian.

Seksyen 3, 4 dan 5 dalam Akta Jenayah Komputer (CCA) 1997 mengawal akses tidak sah kepada bahan komputer. Jadi, jika seseorang menggodam akaun twitter anda untuk menghantar pelbagai perkara yang memalukan tentang anda, anda boleh membuat tuntutan di bawah akta ini.

Seksyen 223 Akta Komunikasi dan Multimedia (AKM) 1998 menjadikannya haram untuk sesiapa sahaja untuk menghantar komen, permintaan, cadangan atau apa-apa komunikasi lain yang berbaur lucah, sumbang, palsu, atau mengancam dengan niat untuk menyakitkan hati, menganiayai, mengugut atau mengganggu orang lain.

Undang-undang lain seperti Seksyen 506, 507 dan 509 di bawah Kanun Keseksaan menangani ugutan jenayah dan gangguan seksual. Undang-undang ini berpotensi digunakan untuk mengawal selia talian gangguan, terutamanya jika seseorang telah diancam dengan keganasan atau gangguan seks.

9. Bagaimana pula dengan undang-undang antarabangsa berkenaan dengan gangguan dalam talian?

Setakat ini, persetujuan umum di peringkat antarabangsa adalah apa sahaja yang mengawal tingkah laku di ruang fizikal perlu dikenakan kepada tingkah laku dalam talian juga.

10. Adakah gangguan dalam talian satu kebimbangan di Malaysia?

Gangguan dalam talian semakin menjadi kebimbangan di Malaysia seperti yang ditunjukkan dalam pelbagai kaji selidik. Sebagai contoh, pada tahun 2015, CyberSAFE (satu inisiatif oleh Kementerian Sains, Teknologi dan Inovasi (MOSTI), Kementerian Pendidikan, Suruhanjaya Komunikasi dan Multimedia Malaysia (SKMM), dan DiGi) melaporkan bahawa 83 peratus daripada 18,000 pelajar yang ditinjau terdedah kepada bahaya dalam talian.

Satu tinjauan yang dijalankan oleh PeopleACT pada 2016 mendapati bahawa lebih daripada 50 peratus daripada 522 responden berkata mereka telah mengalami gangguan dalam talian sekurang-kurangnya sekali dalam hidup mereka manakala 41 peratus mendakwa mereka berasa takut, terancam atau tidak selesa kerana komen yang diterima dalam talian.

Laporan di media mengenai gangguan dalam talian juga semakin meningkat.

11. Bagaimanakah gangguan dalam talian memberi kesan kepada saya?

Sesiapa yang menggunakan internet boleh terjejas dengan gangguan dalam talian. Kajian yang dijalankan oleh PeopleACT menunjukkan bahawa lebih banyak seorang responden menghabiskan masa di internet, semakin tinggi risiko beliau didedah kepada gangguan dalam talian. Kajian ini juga menunjukkan bahawa mereka yang menyatakan pandangan politik atau agama yang tidak konvensional, feminis dan LGBTQIs lebih terdedah kepada gangguan dalam talian.

Gangguan dalam talian boleh menyebabkan kemudaratan mental yang serius, dan kadangkala menyebabkan percubaan membunuh diri. Ia boleh memberi kesan kepada harga diri seseorang, hubungan peribadi dengan orang yang tersayang dan hak kebebasan bersuara.

Gangguan dalam talian seperti ucapan benci boleh memupuk dan mengukuhkan sikap tidak bertoleransi kepada minoriti atau kumpulan yang terpinggir, menutup suara alternatif atau suara progresif sehingga terwujudnya diskriminasi, ekstremisme dan keganasan berasaskan jantina. Menutup pandangan alternatif, secara tidak langsung, akan menyekat akses seseorang kepada maklumat kerana maklumat yang diperolehi daripada pandangan-pandangan tersebut disenyapkan.

12. Apakah yang perlu saya lakukan jika saya (atau mensyaki) diganggu dalam talian?

- *Jika anda kenal pelaku, jelaskan kepadanya secara terang-terangan bahawa anda tidak mahu dia menghubungi anda lagi, sebaik-baiknya secara bertulis supaya anda boleh merakamnya.*
- *Jika anda tidak tahu pelaku, blok atau tapis mesej daripadanya. JANGAN balas e-mel yang tidak diminta, mengganggu atau menyakitkan jika si pelaku tidak anda kenali. Dengan membalas, anda mengesahkan bahawa alamat e-mel anda adalah sah dan aktif.*
- *JANGAN buka lampiran daripada sumber yang tidak diketahui kerana ia mungkin mengandungi virus.*
- *Simpan kesemua log-log aktiviti yang mengganggu.*

- Simpan semua komunikasi yang mengganggu secara elektronik dan dalam bentuk salinan keras (cetak) sebagai bahan bukti, dan rekodkan tarikh apabila ia dihantar kepada anda. **JANGAN** edit atau ubah bahan bukti tersebut dalam apa jua cara sekalipun.
- Laporkan gangguan kepada seseorang yang anda percayai seperti ibu bapa anda, guru, kaunselor, penyelia dan jika sesuai, badan bukan kerajaan yang berurusan dengan gangguan dalam talian seperti PeopleACT atau polis. Anda tidak perlu menghadapi masalah ini seorang diri.
- Dengan menggunakan nama anda sebagai kata kunci, jalankan carian Web untuk mengetahui jika terdapat sebarang maklumat mengenai anda yang disebarkan dalam laman Web tanpa kebenaran anda. Simpankan maklumat yang diperolehi secara elektronik dan dalam bentuk salinan keras bersama dengan tarikh penerbitan. Dengan cara ini, anda dapat mengetahui maklumat tentang anda di luar sana.
- Jika si pelaku yang diketahui tetap mengganggu anda walaupun anda telah meminta beliau untuk berhenti, hubungi Pembekal Perkhidmatan Internet si pelaku (ISP).
  - Kebanyakan ISP mempunyai polisi yang jelas melarang penggunaan perkhidmatan mereka disalahgunakan oleh orang lain.
  - Selalunya, ISP boleh menghentikan tingkah laku si pelaku dengan bersemuka secara langsung atau menutup akaun mereka.
  - Nama domain ISP dapat dikenal pasti dengan maklumat selepas @ (sebagai contoh, nama @ home.com). Kebanyakan ISP mempunyai alamat e-mel seperti ketua pos @ nama domain yang boleh digunakan untuk membuat aduan.

13. Bagaimana cara untuk membalas komen/e-mel yang mengganggu?

- **JANGAN** balas kerana itulah yang biasanya pelaku mahu - untuk mendapatkan perhatian dan memprovokasi anda. Tetapi jika anda rasa perlu untuk membalas, **JANGAN** membalas apabila anda sedang marah. Tunggu sehingga diri anda tenang; anda tidak mahu dianggap sebagai pengganggu juga.
- **JANGAN** terburu-buru untuk berkonfrontasi atau bertengkar dengan sesiapa. Anda berisiko memulakan "perang api" yang boleh meningkat secara mendadak.
- **JANGAN** libatkan diri dalam apa-apa senario soal-jawab yang membuat anda merasa tidak selesa.

14. Apakah tips untuk mengelakkan talian gangguan?

Setiap situasi adalah berbeza tetapi secara umum, berikut adalah beberapa tips yang anda boleh gunakan untuk mengelakkan talian gangguan:

SILA:

- Buat kata laluan e-mel yang mengandungi sekurang-kurangnya tujuh (7) aksara dan pastikan bahawa ia adalah gabungan huruf dan nombor. Kata laluan yang terbaik tidak mengeja apa-apa perkataan dan tidak mengikuti corak yang logik.
- Tukar kata laluan anda dengan kerap.
- Semak tandatangan e-mel (blok teks yang akan ditambah secara automatik di penghujung mesej) anda. Ia harus menyediakan maklumat yang cukup tentang anda supaya anda boleh dikenal pasti, tetapi tidak terlalu banyak sehingga penerima e-mel mengetahui maklumat peribadi anda.

- *Hadkan maklumat yang anda kongsi dalam mesej "keluar dari pejabat" kepada tarikh ketiadaan anda dan siapa yang perlu dihubungi. Jangan siarkan yang anda sedang bercuti atau bertugas di tempat lain.*
- *Bertanya sebelum mengambil gambar seseorang dan memeriksa dengan mereka sama ada mereka bersetuju untuk berkongsi gambar tersebut sebelum menghantarnya kepada orang lain atau menyiarkannya di media sosial. Setelah gambar dikongsi, ia terdedah kepada risiko untuk disebar tanpa pengetahuan anda.*
- *Gunakan penyulitan (cth PGP (Pretty Good Privacy)) untuk e-mel dari orang-ke-orang untuk mencegah seseorang daripada menyamar sebagai anda atau membaca e-mel anda.*
- *Perhatikan "bendera merah", sebagai contoh, seseorang yang bertanya di mana anda tinggal atau bekerja.*
- *Berhati-hati jika bertemu dengan kenalan online. Jika anda memilih untuk bertemu, berbuat demikian di tempat awam dan bawa kawan atau rakan sekerja.*
- *Sediakan dua akaun e-mel. Satu yang digunakan untuk urusan perniagaan dan yang lainnya menggunakan nama lain untuk kegunaan peribadi dan lain-lain. Tukar atau batalkan akaun kedua anda jika anda mula menerima terlalu banyak e-mel yang tidak dikehendaki.*
- *Gunakan pelayar tanpa nama untuk melayari Web. Laman web mengumpul pelbagai maklumat mengenai pelawat (contohnya, pelayar web yang anda gunakan, Pembekal Perkhidmatan Internet anda dan kemungkinan juga alamat e-mel anda).*
- *Bincangkan keselamatan dan privasi anda dengan Pembekal Perkhidmatan Internet anda. Dapatkan bantuan dan nasihat mereka.*
- *Tuntut Kod Etika (tiada gangguan dibenarkan) dari Pembekal Perkhidmatan Internet, kumpulan perbincangan dan rangkaian perbualan. Pastikan polisi ini dikuatkuasakan oleh pentadbir laman web.*
- *Berbincang perihal privasi dan keselamatan internet dengan pakar teknologi Internet di organisasi anda. Ikut polisi atau prosedur yang organisasi anda sediakan untuk berkomunikasi di ruang Internet.*

JANGAN:

- *Beritahu sesiapa kata laluan anda atau buat kata laluan anda mudah diakses (contohnya: menulisnya dalam buku nota, dan lain-lain).*
- *Biarkan komputer anda tanpa pengawasan apabila anda telah "logged in" ke mana-mana akaun anda dalam talian.*
- *Senaraikan alamat e-mel anda pada mana-mana halaman Web atau memberikan alamat e-mel anda semasa mengisi borang pada halaman Web melainkan jika perlu, sekiranya anda mahu kekal tanpa nama dalam talian.*
- *Berkongsi maklumat peribadi di mana-mana ruang awam dalam talian, dan tidak memberikannya kepada orang asing, termasuk di bilik sembang.*
- *Memberi nombor orang lain tanpa meminta kebenaran dari mereka terlebih dahulu.*
- *Membalas teks atau peti suara daripada orang yang tidak anda kenali.*
- *Menyerang atau menghina sesiapa semasa mengambil bahagian dalam perbincangan berkumpulan. Jika anda tidak bersetuju dengan seseorang, nyatakan kedudukan anda secara objektif dan berdasarkan fakta.*

15. Apa yang boleh saya lakukan untuk menangani masalah gangguan dalam talian?

- *Tingkatkan pengetahuan. Wujudkan kesedaran mengenai gangguan dalam talian dengan berkongsi dan berbincang dengan rakan-rakan anda.*
- *Menjamin identiti dalam talian dan data anda dengan melaksanakan tetapan privasi untuk e-mel dan akaun media sosial. Terdapat agensi kerajaan seperti CyberSecurity di bawah*

MOSTI dan juga badan bukan kerajaan seperti EMPOWER yang menjalankan bengkel keselamatan digital.

- *Laporkan gangguan kepada pihak berkuasa; contohnya: ibu bapa, guru, kaunselor, majikan, SKMM, polis, dan lain-lain.*
- *Jika boleh, tegah si pelaku yang melakukan gangguan - jangan biarkan pelaku menguasai atau mengawal ruang dalam talian.*
- *Berbudi-bicara apabila berkongsi gambar atau video yang mungkin memalukan atau membahayakan orang lain. Jangan jadi sebahagian daripada agenda pengganggu tetapi sebaliknya pupuklah persekitaran yang berasaskan hormat dan prihatin.*